

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทางรัฐได้จัดให้แก่พลเมืองทุกคน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ และมีความรู้ในการศึกษาในขั้นสูงต่อไป ซึ่งรัฐบาลทุกรัฐบาลถือว่าการประถมศึกษาเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยและเป็นเครื่องวัดความเจริญของชาติ (สีปนนท์ เกตุทัต 2524 : 6) ฉะนั้นในการพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กมีหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย และด้านการศึกษา (อโนทัย เจตเสน 2522 : 27) โดยสิ่งที่มีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อบัจจัยดังกล่าวก็คือ อาหาร และโภชนาการซึ่ง วลัยทิพย์ สาชลวิจารณ์ (2524 : 2) ได้กล่าวว่า "อาหารและโภชนาการเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับการวางรากฐานการพัฒนาร่างกายและสติปัญญาของเด็กแต่ละคน" และเชาวลิต รัตนกุล (2518 : 5) ได้เน้นให้เห็นถึงประโยชน์ของอาหารที่มีต่อความเจริญทางร่างกาย และสติปัญญาของบุคคล ถ้าบุคคลใดได้รับอาหารที่มีคุณค่าเพียงพอมาโดยตลอดตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดวัยเด็ก บุคคลนั้นก็จะมีโอกาสมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงทั้งมีสติปัญญา เจริญออกงามเต็มที่เป็นกำลังสำคัญของสังคมและประเทศชาติในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดขาดแคลนอาหารได้รับอาหารไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กแรกเกิด และตลอดวัยก่อนเรียน บุคคลนั้นจะไม่มีโอกาสที่จะเจริญเติบโตได้เต็มที่ทั้งทางร่างกาย และสติปัญญา ความค้อยหรือความชะงักงันในความเจริญทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นในระยะนี้ ไม่มีทางที่จะชดเชยแก้ไขให้เป็นปกติได้ไม่ว่าจะให้อาหารชดเชยในระยะต่อมากมาเพียงใดก็ตาม และจากงานวิจัยของอนุสิฐ รัชตะ ศิลปิน (2526 : 4) พบว่าเด็กอายุ 7 - 11 ปี ที่มีน้ำหนักน้อยกว่าปกติจะมีคะแนนทดสอบเชิงเชาวน์ปัญญาต่ำ ดังนั้นปัญหาที่น่าวิตกยิ่งที่จะตามมาคือ เด็กที่ค้อยทาง สติปัญญา เหล่านี้จะต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นปัญหาของชาติต่อไป นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น อาหารจึงมีประโยชน์และมีความสำคัญสำหรับเด็กที่กำลังเจริญเติบโตเป็นอย่างยิ่ง เจลลiffe (Jelliffe 1966 : 55) กล่าวว่า "ความเจริญเติบโตและพัฒนาการของร่างกายนั้นได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ในบรรดาสีงแวดล้อมทั้งหลายนี้ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดหนึ่งซึ่งมีผลต่อความเจริญเติบโตของร่างกาย คือ อาหาร"

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดประเทศหนึ่ง มีผลผลิตทางเกษตรหลายชนิดที่ส่งออกไปขายต่างประเทศจนถือว่าเป็นรายได้หลักของประเทศ แต่ปรากฏว่ามีเด็กไทยจำนวนมากเป็นโรคขาดสารอาหาร จากสถิติของกองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขในปี 2525 พบว่า เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 0 - 5 ปี) จำนวนประมาณ 6,400,000 คนนั้นเป็นโรคขาดสารอาหารถึงประมาณ 3,000,000 คน โดยแบ่งเป็นขาดสารอาหารรุนแรงประมาณ 128,000 คน ระดับปานกลางประมาณ 986,000 คน และระดับเล็กน้อยประมาณ 2,000,000 คน และนอกจากนี้ยังพบว่า เด็กในวัยเรียน (อายุ 5 - 14 ปี) ซึ่งมีจำนวนประมาณ 9,700,000 คน นั้นเป็นโรคขาดสารอาหารถึง 4,800,000 คน หรือร้อยละ 40.50 นอกจากนี้การวิจัยปัญหาโภชนาการในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยโดยกองโภชนาการ กรมอนามัย (ไกรสิทธิ์ ตันศิริรินทร์ 2525 : 162 อ้างอิงมาจากกรมอนามัย ม.ป.ป. : ไม่มีเลขหน้า) พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 1 ล้านคนมีเพียงร้อยละ 49.21 เท่านั้นที่เป็นเด็กที่มีภาวะโภชนาการปกติ นอกจากนั้นเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางโภชนาการทั้งสิ้น

จากการสำรวจดังกล่าวจะเห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการในอัตราสูงเมื่อเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษาสภาพการขาดสารอาหารก็ติดตัวมาด้วย ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจสภาพการขาดแคลนอาหารของนักเรียนทั่วประเทศ ในปี 2521 พบว่ามีนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ถึงจำนวน 7,111,750 คน หรือร้อยละ 17 ของนักเรียนทั้งหมด และขาดแคลนอาหารเช้า จำนวน 355,277 คน และบางรายจะขาดทั้งอาหารเช้าและอาหารกลางวัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 26)

ปัญหาการขาดแคลนอาหารดังกล่าวมาทั้งหมดนั้น ย่อมมีผลทำให้เด็กมีสุขภาพไม่ดี อำนวย การต้านทานโรคต่ำ สมรรถภาพในการเรียนลดลง ขาดเรียนบ่อย ขาดสมาธิในการเรียน ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนสอบตกซ้ำชั้น ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การซ้ำชั้นของนักเรียนในปีการศึกษา 2525 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2526 : 1) พบว่าอัตราการขาดเรียนซึ่งส่วนหนึ่งมีผลมาจากสุขภาพทางร่างกายและสติปัญญาของนักเรียนสูงถึงร้อยละ 6.91 คิดเป็นจำนวนนักเรียน 445,369 คน และทำให้เกิดความสูญเสียทางด้านงบประมาณไม่น้อยกว่าปีละ 968,232,206 บาท

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นที่รวมของเด็กซึ่ง เป็นวัยกำลังเจริญเติบโต เด็กเหล่านี้ต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนวันละประมาณ 7 ชั่วโมง ในเวลากลางวันซึ่งจำเป็นต้องใช้พลังงานจากอาหารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจึงต้องมีบทบาทในการจัดหาอาหารสำหรับนักเรียนและรับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนจึง เป็นโครงการที่โรงเรียนจะต้องจัดขึ้น เพื่อช่วยลดปัญหาการขาดแคลนอาหารในกลุ่มเด็กวัยเรียน โดยเฉพาะ เด็กในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท เนื่องจากอาหารกลางวันมีความสำคัญต่อเด็กวัยเรียนมาก ดังที่อารีย์ วัลยะเสวี (2525 : 93) กล่าวว่า " อาหารกลางวันที่ได้รับประทาน 1 มื้อ เด็กจะได้รับสารอาหาร 1 ใน 3 ของความต้องการของร่างกายใน 1 วัน " ดังนั้นการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนจึง เป็นการยกระดับภาวะโภชนาการให้แก่เด็กนักเรียน ทั้งยังสร้างเสริมสุขนิสัยในการบริโภคอาหารซึ่งเป็นสิ่งสำคัญนำไปสู่ภาวะโภชนาการที่ดีของเด็กนักเรียน เพราะเด็กวัยนี้ร่างกายต้องการอาหารทั้งปริมาณและคุณภาพเสริมสร้างร่างกายให้เจริญเติบโต แต่จะปรากฏเสมอว่ามีเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งในทุกโรงเรียนที่ไม่มีอาหารมื้อกลางวันรับประทาน หรือรับประทานอาหารไม่ถูกต้องและเพียงพอ ซึ่งจากการสำรวจพบว่าเป็นเด็กวัยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทเป็นส่วนใหญ่ มีความบกพร่องทางโภชนาการสูงถึงร้อยละ 30 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2524 : 458)

ดังนั้นเด็กวัยเรียนในชนบทจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความสนใจเอาใจใส่ในด้านการส่งเสริมโภชนาการเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะลักษณะครอบครัวชนบทไทยเป็นครอบครัวใหญ่ พ่อแม่ เมื่อส่งลูกเข้าโรงเรียนแล้ว ความสนใจเอาใจใส่ในเรื่องการรับประทานอาหารจะน้อยลงเพราะคิดว่าเด็กโตพอที่จะช่วยตัวเองได้ โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในเขตชนบทควรได้รับความเอาใจเป็นพิเศษ (วิภาวี เกียรติศิริ 2528 : คำนำ) นอกจากนี้สภาพโรงเรียนในชนบทส่วนใหญ่ไม่เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันของเด็กในวัยเรียนเท่าที่ควร กล่าวคือ โรงเรียนในชนบทส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 359 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 5) ด้วยเหตุที่มีการขยายการศึกษาภาคบังคับให้ครบทุกตำบล โดยให้จัด

โรงเรียนเพิ่มขึ้นจากเดิมเฉลี่ยตำบลละ 5 โรงเรียน ทำให้เกิดเขตบริการโรงเรียนซ้ำซ้อน (Catchment Area) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 25) โรงเรียนบางแห่งอยู่ใกล้กัน จำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนจึงมีน้อยและจากสภาพความกดดันแห่งแล้ง เป็นเหตุให้มีการย้ายถิ่นที่เข้ามาหากินของผู้ปกครองนักเรียน ทำให้จำนวนนักเรียนลดลงอีกประการหนึ่งเป็นผลสำเร็จจากการวางแผนครอบครัว พ.ศ. 2515 - 2519 จึงทำให้จำนวนนักเรียนในปัจจุบันลดลงและมีแนวโน้มลดลงไปอีกในอนาคต จากสถานการณ์เหล่านี้จึงทำให้มีจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 26)

จากสถิติการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2526 (2526 : 8) มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนนักเรียนดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2526 จำแนกตามขนาด

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนโรงเรียน (โรง)
ขนาดเล็กมาก	20 - 120	10,124
ขนาดเล็ก	121 - 359	16,895
ขนาดกลาง	360 - 719	3,149
ขนาดใหญ่	720 - 1,079	352
ขนาดใหญ่มาก	1,080 คนขึ้นไป	173
	รวม	30,693

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนถึง 16,895 โรง จากโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมด 30,693 โรง คิดเป็นร้อยละ 55.14 ของจำนวนโรงเรียน

ประถมศึกษาทั้งหมด

จากการที่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนมากนี้เอง เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเรื่องการลงทุน ดังผลการวิจัยของสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 90) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจะเสียค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ คือยอดค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กคนละ 5,079 บาทต่อปี แต่ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดปกติคนละ 2,942 บาทต่อปี จากข้อมูลเหล่านี้จะเห็นว่ารัฐบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้มีไม่น้อย เพราะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนมาก ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ถึงแม้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้จะเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อหัวสูงแล้วก็ตาม แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพมาตรฐานการประถมศึกษาก็ได้สูงขึ้น เป็นสัดส่วนกับปริมาณเงินทุนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดเล็กที่ห่างไกลความจริงการคมนาคมไม่สะดวก มีครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ขาดแคลนค้ำอุปกรณ์การเรียนการสอน ยิ่งกว่านั้นครูไม่สามารถทำการสอนได้เต็มความสามารถ เนื่องจากต้องไปทำงานอื่น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2523 : 76) จากสภาพดังกล่าวข้างต้น มีผลทำให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไม่สามารถดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวันและต้องหยุดดำเนินการไปเป็นจำนวนมากไม่น้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 : 23) ถึงแม้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะได้ตระหนักถึงปัญหาทุพโภชนาการและการขาดแคลนอาหารกลางวันของนักเรียนประถมศึกษาโดยเร่งขยายให้โรงเรียนประถมศึกษาจัดโครงการอาหารกลางวันเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ก็ตาม ในปี 2527 มีโรงเรียนประถมศึกษาจัดโครงการอาหารกลางวันได้ 7,168 โรงเรียน ทุกร้อยก็ตามเมื่อเปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีทั้งหมดประมาณ 30,693 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 6,363,899 คน นับว่าเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก ยังมีโรงเรียนประถมศึกษาที่ยังไม่ได้จัดโครงการอาหารกลางวันอีกถึง 23,525 โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

จากสถิติการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 (2528 : 5 - 8) มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตการศึกษา 12 ปีการศึกษา

2528 จำแนกตามจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ปีการศึกษา 2528

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก	คิดเป็นร้อยละ
จันทบุรี	229	122	53.28
ฉะเชิงเทรา	331	187	56.49
ชลบุรี	333	187	56.16
ตราด	138	69	50.00
นครนายก	166	87	52.40
ปราจีนบุรี	593	296	49.91
ระยอง	230	142	61.73
รวม	2,020	1,090	54.28

จะเห็นได้ว่าจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนระหว่าง 121-359 คน) ในเขตการศึกษา 12 มีเป็นจำนวนมาก คือ ร้อยละ 54.28 ของโรงเรียนทั้งหมด

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ทั้งนี้เพราะขาดแคลนในเรื่องบุคลากรงบประมาณ อาคารสถานที่ รวมทั้งการคมนาคมไม่สะดวก ดังกล่าวแล้วข้างต้นจึงทำให้การดำเนินงานยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยองที่ได้ดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในปี 2528 นี้มีเพียง 153 โรง จากโรงเรียนทั้งหมด 230 โรง ฉะนั้น ยังมีโรงเรียนที่ไม่สามารถจัดดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันให้เป็นไปตามเป้าหมายอีกถึง 33.48 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ โรงเรียนที่เลิกดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวันมีถึงร้อยละ 10 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง 2528 : 2) จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าในจังหวัดใกล้เคียงซึ่งอยู่ในเขตการศึกษา 12 นี้ คงประสบปัญหาในการจัดโครงการ

อาหารกลางวันเช่นเดียวกัน และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติในการนำโครงการอาหารกลางวัน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน
 ในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัด
 ทำเอกสาร คู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น
 ได้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรได้มีการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถม
 ศึกษาขนาดเล็ก ในเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับสภาพและแนวทางในการจัดโครงการอาหาร
 กลางวันเพื่อให้เด็กในวัยเรียนมีสุขภาพดี มีร่างกายแข็งแรง อันส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดจนเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของท้องถิ่นและประเทศ
 ชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน
 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 เขตการศึกษา 12

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการจัด
 โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและครูผู้ดำเนินการจัดโครงการ
 อาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน 168 คน
 ครูผู้ดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน 168 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น
 336 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความในการวิจัย

เขตการศึกษา 12 หมายถึง เขตการศึกษาที่ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ตราด ระยอง จันทบุรี นครนายก และปราจีนบุรี

โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน หมายถึง โครงการจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี เป็นกิจกรรมหนึ่งในการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ และ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ซึ่งจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดอาหารเสริม การจัดอาหารงานเดี่ยว การจัดอาหารแบบเพิ่มเติม และ การจัดอาหารเป็นมื้อ เป็นต้น

การจัดโครงการอาหารกลางวัน หมายถึง สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาในด้าน บุคลากร งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในโครงการ ระยะทางจากโรงเรียนถึงตลาด การสุขาภิบาลอาหาร และการเกษตรเพื่อสนับสนุนโครงการ รวมทั้งการประเมินผลโครงการอาหารกลางวัน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ตราด ระยอง จันทบุรี นครนายก และปราจีนบุรี

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ที่มีนักเรียนระหว่าง 121-359 คน เฉพาะชั้นอำเภอที่ 3, 4 และ 5

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการแทนบุคคลดังกล่าวในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12

ครู หมายถึง ครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นหัวหน้าโครงการในการจัดดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12

อำเภอชั้นที่ 3, 4 และ 5 หมายถึง การแบ่งชั้นอำเภอที่มีความเจริญทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การบริหาร และการปกครอง ซึ่งอำเภอชั้นที่ 3, 4 และ 5 ค่อนข้างอำเภอ ชั้นที่ 1 และ 2 ตามเกณฑ์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมความรู้จากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดโครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. สุ่มตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ทำการเลือกตัวอย่าง ประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) โดย

2.1 สํารวจจังหวัดที่อยู่ในเขตการศึกษา 12 ทั้งหมดมี 7 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง ชลบุรี จันทบุรี ตราด และนครนายก

2.2 สํารวจรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดโครงการอาหาร กลางวันในเขตอำเภอชั้นที่ 3, 4 และ 5 หรืออำเภอในเขตชนบท สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาใน 7 จังหวัด คังกล่าวข้างต้น และสุ่มโรงเรียนมาเพียงร้อยละ 25 ของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดโครงการอาหารกลางวันของแต่ละจังหวัด โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) (ประกอบ กรรณสูตร $2525 : 80$) ได้โรงเรียน 168 โรงเรียน ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน 168 คน และครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวัน 168 คน รวมตัวอย่างประชากร 336 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 286 ฉบับ เป็นของผู้บริหารโรงเรียน 143 ฉบับ และเป็นของครู 143 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.11

3. สร้างแบบสอบถามชั่วคราว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพทั่วไปของ โรงเรียน และสภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไข และปรับปรุงให้ดีขึ้น จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมของ แบบสอบถามและสำนวนภาษาที่ใช้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสอบถามฉบับชั่วคราว

5. นำแบบสอบถามชั่วคราวไปทดลองใช้กับครูผู้รับผิดชอบการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีใช้ตัวอย่างประชากร รวมเป็นจำนวน 15 คน และนำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวนั้นมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

6. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เขตการศึกษา 12 โดยผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวเพื่อขออนุญาตในการแจกและเก็บแบบสอบถามจากมหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 12 และผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยรวมทั้งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยให้ทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรวบรวมแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบแล้ว และส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ เมื่อครบตามกำหนด

7. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละสำหรับสภาพทั่วไปของโรงเรียน และสภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลและคำนวณโดยใช้ค่าร้อยละ เสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะใช้วิธีรวบรวมความถี่และสรุปเป็นความเรียง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับปัญหาในการจัดโครงการอาหารกลางวันใช้แจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตารางและความเรียง รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยสรุปเป็นความเรียง

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในการปรับปรุงการจัดโครงการอาหารกลางวันให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2. เป็นแนวทางให้ศึกษานิเทศก์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวันได้ข้อมูล เพื่อพิจารณาในด้านงบประมาณ ให้ทุนอุดหนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามความเหมาะสม

3. เป็นแนวทางให้องค์การ มูลนิธิ ภาษาคจังหวัด ผู้มีใจกุศล ฯลฯ ได้ทราบข้อมูล ปัญหาและความต้องการในการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อหาหนทางช่วยเหลือ ให้โครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น